

URAKETTU -valmennukset: uraohjausosaamista opetus- ja ohjaushenkilöstölle

Hanke: KETTU – Ketterä uraohjaus osaksi ammatillista koulutusta 1.5.2018-31.10.2020

Hyvän käytännön kuvaus

KETTU -hanke järjesti 11.11.2019 – 16.3.2020 **viiden uraohjausvalmennuksen sarjan** hankkeeseen osallistuvien ammatillisten oppilaitosten opetus- ja ohjaushenkilöstölle. Valmennusten tavoitteena oli parantaa osallistujien uraohjausosaamista tarjoamalla heille:

- 1) tietoa uraohjauksen kohteista ja tavoitteista
- 2) käytännön työkaluja uraohjauksen toteuttamiseen omassa työssään
- 3) mahdollisuuden keskustella ja pohtia uraohjauksen haasteita yhdessä kollegoiden kanssa

Urakettu -uraohjausvalmennukseen osallistui yhteensä 29 ammatillisten oppilaitosten opettajaa, opinto-ohjaajaa tai ohjaajaa. Kukin valmennuskerta kesti 3 h. Osa osallistujista otti osaa kaikkiin valmennuksiin, osa vain johonkin/joihinkin.

Valmennusten sisältö ja toteutus

Valmennuskertojen aiheet olivat:

- 1) Opintojen alkuvaiheen uraohjaus
- 2) Mistä tukea opintoihin ja työelämään siirtymiseen?
- 3) Uraohjauksen parhaat työkalut
- 4) Jatko-opinnoista potkua työuralle
- 5) Sujuvasti työelämään uraohjauksella

Valmennuskertojen tarkempaan sisältöön voi tutustua liitteinä olevien ohjelmien ja muiden materiaalien avulla.

Valmennukset järjestettiin Koulutuskeskus Salpauksen tiloissa lukuun ottamatta viimeistä, jossa vain osa osallistujista saapui paikalle, loput osallistuivat Teams -sovelluksen välityksellä. Valmentajina toimivat KETTU -hankkeen asiantuntijat. Lisäksi toteutuksessa hyödynnettiin useita vierailevia asiantuntijoita ja opiskelijoita kertomassa omista kokemuksistaan esim. yrittäjyydestä.

Valmennukset toteutettiin keskustelevasti ja niiden aikana tehtiin niihin suunniteltuja pienryhmätehtäviä. Niiden runkona käytettiin kuhunkin valmennukseen laadittua esitystä, jonka osallistujat saivat jälkeensä käyttöönsä. Lisäksi osallistujille jaettiin paljon materiaalia, joka sopii opiskelijoiden uraohjaukseen. Ennako- tai välitehtäviä valmennuksiin ei liittynyt.

Valmennuksien tueksi on myös koottu mittava ”uraohjauksen työkalupakki”, jossa on runsaasti kättä pidempää avuksi uraohjaustyöhön opiskelijoiden kanssa.

Liitteet 1-5: Uravalmennuspäivien ohjelmat

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

KETTU – Ketterä uraohjaus osaksi
ammatillista koulutusta -hanke

LIITE 1:

Valmennus 1: Opintojen alkuvaiheen uraohjaus

- 1) Aloitus ja kahvit: esittäytyminen, URAKETTU –valmennusten esittely, ESR Henkilö – aloituslomakkeet
- 2) **Mitä uraohjaus on?** Lyhyt määritelmä ja keskeiset työtavat
- 3) **Opintojen alkuvaiheen uraohjaus: sisältö, tavoitteet, merkitys.** Tutustutaan uraohjaukseen käsitteenä, uraohjauksen elementit opintojen alkuvaiheessa (HOKS, urasuunnitelma, OSTU), opintoihin kiinnittyminen, orientoituminen opintoihin jne.
 - Aikajanatehtävä:
 - Luokkatilan seinälle on teipattu pitkä aikajana.
 - Keskustelkaa pienryhmissä, mitä asioita kuuluu opintojen alkuvaiheen ohjaukseen. Mitkä teot auttavat opiskelijaa pääsemään opinnoissa alkuun, sitoutumaan ja viihtymään?
 - Kirjatkaa asiat tarralapuille, yksi asia/lappu!
 - Viekää laput luokan seinällä olevalle aikajanelle. Kiinnittäkää laput kohtaan, johon aihe sopii parhaiten (huom. aikajana on kalenterivuoden mittainen)
 - Purku keskustelemalla: mistä koostuu alkuvaiheen hyvä uraohjaus, miten ne kannattaa ajoittaa ensimmäiselle opiskeluvuodelle?
- 4) **Opintoihin sisältyvät valinnat** – tutustutaan eri tapoihin rakentaa omaa oppimispolkua.
 - Rastirata oppimispoluista:
 - Ammatti-identiteetin ensi askeleilla, kiinnittyminen omaan alaan ja ryhmään
 - MOTARI –opinnot: opo ja lähihoitajaopiskelijat
 - Kansainvälisyys ja esimerkkinä Erasmus+ -vaihto. Perustiedot vaihtojen pelisäännöistä
 - Yrittäjyysopinnot: Marenki-mimmit NY
 - Polutus työvoimakoulutuksessa. Idea, hyödyt, tukimuodot, esimerkkejä tekniikan aloilta
- 5) **Mihin amiksessa tarvitaan uraohjausta?** Katsaus työelämän ja yhteiskunnan muutostrendeihin, ammatillisen koulutuksen valinnan paikkoihin, uraohjauksessa tarvittavaan osaamiseen, sitä ohjaavaan lainsäädäntöön ja työnjakoon.
- 6) **Ohjaustyökalut tutuksi:** tutustutaan eri tapoihin tutustua tutkintoon/tutkinnon osiin
 - Ryhmätehtävä:
 - Pöytiin on jaettu 5 erilaista ohjaustyökalua/menetelmän kuvausta, joita voi hyödyntää opintoihin tutustumisessa
 - Lukekaa saamanne ohjeet ja toimikaa niiden mukaisesti
 - Aikaa tutustumiseen 10 min, sen jälkeen kommenttikierros:
 - Millaisia ajatuksia työkalusta heräsi?
 - Miten sitä voisi käyttää omassa työssänne?
 - Tutustuttavina ryhmissä: luontoalan tutkinnon osien esitteet, autoalan pt:n pelilauta, visualisoidut opsit, opintomarkkinat valinnaisten tutkinnon osien esittelyssä, osaamisen nelikenttä
- 7) Yhteenveto ja lopetus

Valmennus 2: Mistä tukea opintoihin ja työelämään siirtymiseen?

1) Aloitus ja kahvit: Esittäytyminen, runko, ESR-lomakkeiden täyttäminen

2) Ryhmäkeskustelu haasteellisista opiskelijatilanteista:

- Keskustelu pienryhmissä (keskustelu 10 min. + yhteinen purku 15 min.):
 - Millaisia opiskelijatilanteita olet kohdannut, joissa olet kaivannut ulkopuolista tukea? Nostakaa ryhmästäne yksi esimerkki koko ryhmälle. Käsittelemme tilanteita yhdessä myöhemmin.

3) **Opiskelijatarinoista keskustelu asiantuntijaringissä:** Asiantuntijaringin osallistajat keskustelevat neljästä erilaisesta opiskelijatarinasta, joiden pohja on luotu etukäteen ja joita täydennetään pienryhmistä nousseilla tilanteilla. Keskustelun aikana yksi valmennuksen vetäjistä kirjaa keskustelusta nousevat keskeisimmät vinkit koulutuksen dioihin.

- Asiantuntijaringin osallistajat:
 - Riitta Stenström, opettaja, Salpauksen Pulssi ja Pulssin paja
 - Heta Lehikoinen, erityisopettaja, Salpauksen oppimisstudio
 - Mari Torvinen, Salpauksen opo
 - Kuraattori Johanna Panttila, Lahden kaupunki
 - Veli-Pekka Leinonen, työhönvalmentaja, Ohjaamo Lahti
 - Anne Katajamäki, nuorten tukipalvelu Domino, Lahti
 - Erja Myllö, Verve Lahti
 - Terveystenhoitaja Sami Ripatti, PHYKY

4) **Asiantuntijapuheenvuoro** Anne Katajamäki, Nuorten tukipalvelu Domino

- Sisältö:
 - Toiminnan ja työmuotojen esittely
 - Psykososiaalinen tuki
 - Lyhyt katsaus Lahden päihdetilanteeseen

5) **Diat** saatavilla olevasta tuesta opintojen aikana ja valmistumisvaiheessa. Dioissa yhteenveto erilaisista ohjauksen toimijoista, terveystalvueluista ja esim. hankkeista, joita voi käyttää tukena opiskelijan polulla.

- Dioen lisämateriaali:
 - ADHD
 - ADHD:n ydinoireet ja ADHD:n ilmeneminen eri koulutusasteilla
 - Oppimista edistävät tekijät
 - Arjessa eteenpäin
 - aloittaminen ja loppuun vieminen
 - kommunikaation tukeminen
 - sosiaaliset tilanteet
 - Mielen terveyden käsi -työkalun esittely
 - Resilienssi ja resilienssin tekijät

Valmennus 3: Uraohjauksen parhaat työkalut

1. Aloitus: **Ominaisuusmarkkinat** -harjoitus
 - Osallistujille jaettiin sisään tullessa 5 ominaisuutta paperilapuilla. Heidän tuli yrittää toisten kanssa vaihtamalla saada käteen 5 ominaisuutta, jotka sopivat heihin itseensä. Esittäytymiskierros käytiin esittelemällä yksi itselle jäänyt ominaisuus ja yksi, josta luopui
2. URAKETTU –valmennussarjan esittely, ESR Henkilö –lomakkeiden ohjeistus
3. **Teoriaa uraohjauksesta**, urasuunnittelusta ja osaamisidentiteetistä
 - Urasuunnittelun vaiheet ja miten niitä voi tukea
 - Urasuunnitelma osana HOKS:ia ja hyvän urasuunnitelman piirteet
 - Uraohjaus toimijuuden tukena
 - Kognitiivisen informaation prosessoinnin teoria (CIP -malli) ja CASVE -sykli uraohjauksen teoreettisena viitekehyksenä
 - Harjoite: Tutustuminen [Ammattiliitto PRO:n](#) laatimaan urasuunnitelman malliin
4. Tulevaisuusohjaus: [Työ muuttuu – mitä sitten? Välineitä muutoksen käsittelyyn](#) -esitys.
 - Miten työ ja työelämä muuttuvat?
 - Mitä on tulevaisuusohjaus ja miten sitä voidaan tehdä ammatillisessa oppilaitoksessa?
 - Harjoite: [tulevaisuusäänestys](#) (väittämät Työ muuttuu -mitä sitten -esityksessä). Esitetään väittämiä tulevaisuudesta, osallistujat nostavat vihreän tai punaisen lapun sen mukaan, ovatko samaa vai eri mieltä
 - Tärkeimmät työelämätaidot tulevaisuudessa, keskustelua
5. Vahvuuksien tunnistamisen ja tukeminen
 - [Taitobingo](#) -harjoite: ruudukkoon rastitaan vetäjän huutamia taitoja, kunnes bingo saavutetaan
 - [Osaamisen mind map](#) -harjoite omien taitojen tunnistamiseen
 - [Oppimissopimus](#) uraohjauksen työkaluna: rakenna oma kehittymissuunnitelma
6. Työelämätaidojen tukeminen: tulevaisuuden tärkeimmät työelämätaidot. Miten ne kudotaan mukaan ammatin opetukseen?
 - Harjoite: [työelämätaidokortit](#)
7. Yhteenveto ja lopetus

Valmennus 4: Jatko-opinnoista potkua työuralle

1. Jatko-opinto-ohjaus osana uraohjausta

- Näkökulmia jatko-opintojen yhteiskunnallisesta merkityksestä ja tilastotietoa jatko-opintoihin hakeutumisesta
- Jatko-opintoihin hakeutumisen vaikutus oppilaitoksen rahoitukseen

2. Jatko-opintoihin ohjaaminen

- Jatko-opintokelpoisuus – mitä mahdollisuuksia, millä todistuksella?
- Jatko-opintojen huomioiminen opintojen suunnittelussa
- Jatko-opinto-ohjauksen ajoittaminen ja toteutustavat (esim. infotilaisuudet, oppitunnit, työpajat, verkko-ohjaus, videot)

3. Katsaus ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin jatko-opintovaihtoehtoina

- opinto-ohjaaja Marita Nauha/Koulutuskeskus Salpaus

4. Ammattikorkeakoulun ajankohtaiset kuulumiset

- opinto-ohjaaja Tarja Taurula/LAB-ammattikorkeakoulu

5. Miten motivoin ja kannustan jatko-opintoihin?

- **Ryhmäkeskustelu:** KETTU -hankkeessa tuotettujen jatko-opintopolkujen kuvien hyödyntäminen ohjauksessa
- **Miten motivoin?** Ohjauskysymyksiä ja sanoitusta jatko-opintojen pohdintaan opiskelijoiden kanssa

6. Jatko-opintosuunnitelman laatiminen

- HOKS, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ja urasuunnitelma jatko-opintoaikaisten tukena
- Tiedonlähteet jatko-opinnoista
- Salpauksen Ohjauspiste Suunnan palvelut jatko-opintoneuvonnassa

7. Yhteenveto ja lopetus

- Tiedonlähteitä, hankkeita ja hyviä käytäntöjä jatko-opinto-ohjauksesta

Valmennus 5: Sujuvasti työelämään uraohjauksella

1. Aloitus

2. Yrittäjyys uravaihtoehtona

- Eveliina Naulo, Suomen urheiluopiston alumni: Polkuni yrittäjäksi
- Opettaja Janne Lahtinen, Liikuntakeskus Pajulahti; Tutkinnon osan suorittaminen/ osaamisen hankkiminen yrittäjänä. Miten tämä on toteutettu Liikuntakeskus Pajulahdessa?
- Mitä opettajan tulee tietää yrittäjyydestä?
 - Yrittäjyys Suomessa: tilastoja, kehityssuuntia
 - Itsensä työllistäminen ja kevytyrittäjyys ym. uudet yrittäjyyden muodot
 - Yrittäjyyden tukeminen ammatillisessa koulutuksessa (esim. yrittäjyysopinnot, asennekasvatus, yrittäjyysohjelmat)
 - Mistä saa tukea yrittäjyyteen? Organisaatioiden ja niiden tarjoamien tukipalveluiden esittely

3. Työelämään ohjaus

- **Ryhmäkeskustelu:** Miten teidän aloillanne haetaan töitä?
- **Tietoisku työllistymisestä:**
 - Mistä kanavista työpaikkoja löytää? Piilotyöpaikat, some ym.
 - Mitä rekrytointikanavia työnantajat käyttävät?
 - Miten työnhakua voi tukea? Työnhakutaidot, työelämässä oppimisen tukeminen, työelämän pelisäännöt, asenne kuntoon, verkostojen rakentaminen, itsetuntemuksen tukeminen, alan työelämä tutuksi

4. Tietoiskut (alun perin oli tarkoitus pitää 3 työpajaa, mutta ne muutettiin verkkotietoiskuiksi, kun tilaisuus siirrettiin Teams -kokoukseksi)

- **Tiitus -osaamisprofiili** oman osaamisen esittelyssä/Hanna Salminen/Koulutuskeskus Salpaus
- **Oman ammatillisen verkoston hahmottelu** – Miten valjastan sen hyötykäyttöön? Miten opettaja voi tukea tässä? Carita Tanskanen, Koulutuskeskus Salpauksen alumni

5. Koulutussarjan päätös

